

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 08.02.2012
Sayı: 236

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Soyadı Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 08.02.2012

Av. Mahmut TANAL
CHP İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:		13 Şubat 2012	E. No: 2/350	
Yan. Uzm.	Bşk. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gn. Sek.
TBMM BAŞKANI				

GENEL GEREKÇE

2525 Sayılı Soyadı Kanunu'nun 4. Maddesine göre, "*Soy adı seçme vazifesi ve hakkı evlilik birliğinin reisi olan kocaya aittir. Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alır. Koca ölmüş ve karısı evlenmemiş olursa veyahut koca akıl hastalığı ve akıl zayıflığı sebebiyle vesayet altında bulunuyor ve evlilik de devam ediyorsa bu hak ve vazife karınındır. Kocanın vefatiyle karı evlenmiş veya koca evvelki fıkra da zikredilen sebeplerle vesayet altına alınmış ve evlilik de zeval bulmuş ise bu hak ve vazife çocuğun baba cihetinden olan kan hısımlarından en yakın erkeğe ve bunların en yaşlısına yok ise vasiye aittir.*"

Kadınlara Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'nin (CEDAW) 1 (g) bendi de şu şekildedir: "Taraf devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliğine dayanılarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

(g) Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil her iki eş (kadın-erkek) için geçerli, eşit kişisel haklar,"

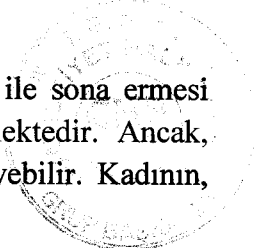
Türkiye'nin çekincesiz olarak hazırladığı sözleşme kuralları yanında, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 05 Şubat 1985 tarihli sayılı Tavsiye Kararı, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin 28 Nisan 1995 tarihli 1271 sayılı Tavsiye Kararı ve Avrupa Yasal İşbirliği Komitesi'nce de üye ülkelere "evlilikte ortak bir soyadının seçiminde eşler arasında tam bir eşitlik sağlanması" tavsiye edilmiştir.

Türkiye yakın dönemde imzaladığı uluslararası sözleşmeler ve iş birliği içerisinde olduğu uluslararası kuruluşların tavsiyeleri doğrultusunda yasalarında, kadına karşı ayrımcılık içeren birçok düzenlemeyi kaldırmıştır. Kadın ve erkek arasında yasalar önünde eşitliğin sağlanması açısından çok önemli adımları atmış olmasına karşın, evlilik birliği içinde soyadı seçme hakkı evlilik birliğinin reisi olan kocaya verilmiştir denilerek aile içinde eşitlik ilkesine aykırılık söz konusudur.

Oysa Anayasa'nın 5. maddesine göre devletin temel amaç ve görevlerinden biri kişilerin refah, huzur ve mutluluğunu sınırlayan engelleri kaldırmaktır. Bu doğrultuda 10. maddenin 2. fıkrası uyarınca, "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliği yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür."

İç hukukumuzda göre ad ve soyadın değiştirilmesi kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Boşanma halinde çocuğa babanın soyadının verilmesi zorunluluğu, kişilik haklarının ihlali, özel hayatın dokunulmazlığı ve eşitlik ilkesine aykırıdır. Boşanma halinde velayetin annede kalmasında, anne ve çocuk aile içerisindeki ilişkilerini sürdürmekte ve birlikte yaşam sürmektedir. Çocuğun temsilcisi olan anne ile farklı soyadı taşıması çocuğun aile yapısına uyum sağlamasında güçlük yaşamasına neden olmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nun 173. Maddesine göre, evliliğin boşanma ile sona ermesi durumunda boşanan kadın, evlenmeden önceki soyadını yeniden alabilmektedir. Ancak, hâkimden boşanmadan önceki soyadını taşımasına izin verilmesini de isteyebilir. Kadının,

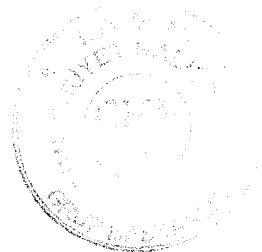

boşandığı kocasının soyadını kullanmakta yararı olduğunu ve bunun kocaya zarar vermeyeceği kanıtlaması halinde hâkim, kocasının soyadını taşımasına izin verir. Bunu tercih etme hakkı boşanan kadına tanınmıştır.

Boşanan kadına soyadını seçme hakkı tanınmasına rağmen boşanma halinde velayetin annede bırakılması durumunda birlikte yaşam süren anne ve çocuk aynı soyadını taşıyamamaktadır. Soyadı kullanımında seçim hakkı anneye tanınırken çocuğa tanınmaması çocuğa eşitlik hakkı verilmemesinin göstergesidir. Ailesi dağılmış, anne babası boşanmış çocuk toplum yaşantısında birçok güçlük ve psikolojik zorluk yaşarken bir de velayetinin verildiği annesi ile farklı soyadı taşıması çocuğu iyiden iyiye aile bağından kopmaya sürüklemektedir. Kendisinin yasal temsilcisi olan anneyle ilişkilerinde sağlam bağların kurulması gerekirken bu ilişkiye yasayla bir sınır konmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, Siirt Asliye Hukuk Mahkemesinin 2525 Sayılı Soyadı Kanununun 4. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali talebini kabul ederek “evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk, anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği alır” hükmünü içeren düzenlemeyi iptal etmiştir.

Tüm bu açıklamalar ışığında ve kadın erkek eşitliği ilkeleri uyarınca kadının boşanmadan sonra kızlık soyadını evlendiğinde kaybetmemesi ve istemesi halinde kocasının soyadını alabilmesi imkanı tanınmışken velayetin annede kalması halinde çocuğun annenin soyadını da kullanabilmesi amacıyla bu kanun teklifi hazırlanmıştır.

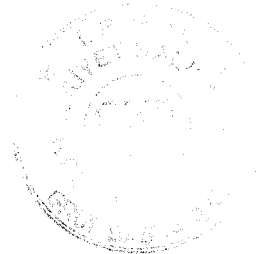

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Soyadı Kanununun 4. Maddesinin değiştirilerek soyadı seçme hakkı evlilik birliğinde eşitliğe sahip olan eşlerin ortak kararına bırakılması ve boşanma halinde velayet kimde kalıyorsa çocuğun velisiyle aynı soyadını taşıyabilmesi amaçlanmıştır. Bu değişiklik yapılırken anayasanın eşitlik ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Boşanma veya evliliğin feshi halinde velayetin annede kalması durumunda eşlerin ortak kararı ile çocuğa annenin soyadını kullanma hakkı tercihen tanınabilmektedir. Böylece velayet ilişkisi ile aile birliği korunmaya çalışılan çocuk ve annenin aynı soyadını kullanabilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

SOYADI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 2525 Sayılı Kanunun 4'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“MADDE 4- Soyadı seçme hakkı evlilik birliğini kuran eşlere aittir.

Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuğun kullanacağı soyadının belirlenmesi vazifesi eşlere aittir. Velayetin anneye bırakılması halinde çocuk annenin kullanacağı soyadını taşır.

Annenin velayeti altında bulunan çocuk, on sekiz yaşına geldiğinde, bir yıl içerisinde soyadını seçme hakkına sahip olur.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

